

Inleiding

**"TJA, WE
HADDEN NOOIT
GEDACHT ZO
VEEL REACTIES
TE KRIJGEN
OP ONZE
BACK2BASICS-
VIDEO."**

Met deze woorden begon ik in 2013 de inleiding van de tweede Back2Basics-video en eigenlijk zou ik ze nu weer kunnen gebruiken als opening voor dit boek. Nog steeds is het aantal views en reacties op de online gepubliceerde Back2Basics-video's overweldigend en dit is mede de reden voor het uitbrengen van dit boek. Een boek dat ingaat op het waarom, wat en hoe van verenigen in Nederland en de waarde van verenigen, maar dat vooral bol staat van de praktische voorbeelden en tips hoe verenigen in de huidige tijd hun functioneren kunnen optimaliseren. Want verenigen is van alle tijden!

Verenigen om iets voor elkaar te krijgen doen mensen al eeuwenlang. Vanuit de biologie verenigen we ons omdat het onze kans op overleven vergroot. Maar ook nu nog verenigen mensen zich om dingen voor elkaar te krijgen. Sportverenigen zijn hier geen uitzondering op. Sterker, ze zijn een prachtig voorbeeld van hoe de sport zich verspreid heeft en tot bloei is gekomen in Nederland.

Het zijn dan ook deze sportverenigen die mijn interesse in de organisatievorm en het instituut 'de sportvereniging' hebben aangewakkerd. Vanuit mijn interesse voor organisatiekunde en veranderekunde, houd ik mij nu zo'n 25 jaar bezig met dit bijzondere fenomeen, dat in het hart van onze samenleving van grote betekenis is voor het welzijn van velen.

Maar verenigen hebben het vandaag de dag niet gemakkelijk, ze worstelen met issues als minder binding, minder leden, minder middelen en minder vrijwilligers. Dat vraagt vaardige stuurmanskunst in deze woelige tijden, waar steeds weer nieuwe aanpassingen moeten plaatsvinden. Complimenten voor al die bestuurders die het voor elkaar krijgen om elke week hun leden weer te laten sporten. Maar hoe doen ze dat dan? Wanneer doen ze het goed en hoe kunnen we ze het beste helpen? Het waren onder andere deze vragen die de aanleiding waren voor een zoektocht naar de essentie van het functioneren en ondersteunen

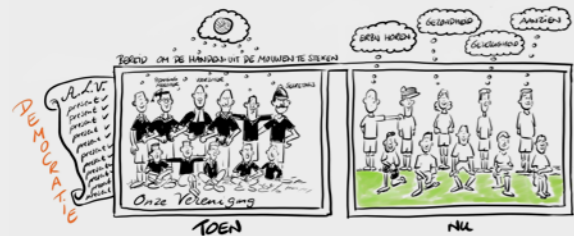

DE HOOFDPERSONEN EN ACCENTEN IN HET BOEK

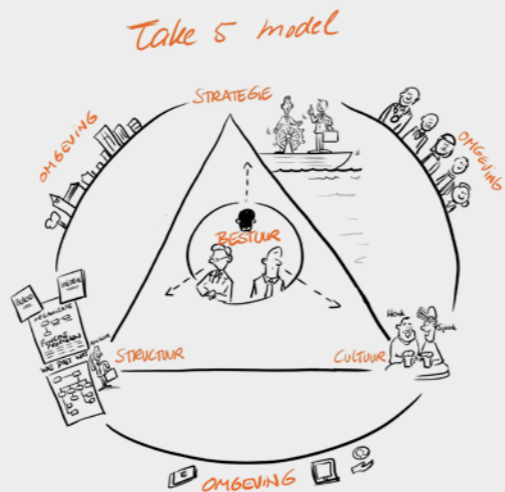
DE OPZET VAN HET BOEK

IN BACK2BASICS. DE KRACHT VAN VERENIGEN LIGT DE NADruk OP DE PRAKTISCHE TOEPASSING VOOR IEDEREEN DIE BETROKKEN IS BIJ HET FUNCTIONEREN EN ONDERSTEUNEN VAN SPORTVERENIGINGEN. ELK HOOFDSTUK START MET EEN CASUS. DEZE CASUS BESCHRIJFT EEN PRAKTISCHE EN HERKENBARE SITUATIE DIE AANSLUIT BIJ DE THEORIE DIE LATER BESPROKEN WORDT IN HET HOOFDSTUK. HOOFDSTUKKEN WORDEN AFGESLOTEN MET EEN CHECKLIST WAARMEE JE JOUW VERENIGING LANGS DE SPREEKWOORDELIJKE MEETLAT KUNT LEGGEN. OOK STAAT IN ELK HOOFDSTUK EEN AANTAL TIPS.

Hoofdstuk 1 - De vereniging

In hoofdstuk 1 wordt het ontstaan van verenigingen besproken. In dit hoofdstuk wordt uitgelegd in welke tijd en met welk doel verenigingen zijn ontstaan en waar verschillen zitten met de huidige tijdsgesest. Zowel ervaren knelpunten als kansen waar verenigingen vandaag de dag tegenaan kijken worden in hoofdstuk 1 belicht.

Hoofdstuk 2 t/m 6 - Het functioneren van de vereniging

Hoofdstuk 2 t/m 6 gaat over het functioneren van verenigingen. Om het functioneren beter te begrijpen wordt het Take-5 model gebruikt. Dit model bestaat uit een vijftal pijlers die met elkaar samenhangen en elkaar beïnvloeden. In hoofdstuk 2 wordt aandacht besteed aan de eerste pijler: de omgeving. Gevolgd door de tweede pijler (de strategie; hoofdstuk 3), de derde pijler (structuur; hoofdstuk 4), de vierde pijler (cultuur; hoofdstuk 5) en deze vijfde pijler (het besturingssysteem; hoofdstuk 6). Er wordt aandacht besteed aan het belang van het bestaansrecht, de organisatie en besturing, de organisatiestructuur, en de manier waarop met elkaar omgegaan wordt om het functioneren van de vereniging beter te leren begrijpen.

Hoofdstuk 7 - De toekomst van Nederlandse sportverenigingen

In hoofdstuk 7 gaat het om de vraag hoe we sportverenigingen duurzaam kunnen klaarmaken voor de toekomst. Er wordt gekeken naar de ontwikkelkracht van jouw vereniging en het belang ervan. Kan jouw vereniging blijven doen wat ze altijd al deed of is het belangrijk om dingen beter, anders of volledig nieuw te doen?

Slotcasus

Het boek wordt afgesloten met een slotcasus waarin veel van de onderwerpen uit dit boek aan de orde komen. Vervolgens maken we met behulp van het Take-5 model een beknopte analyse. Aan de hand van een aantal vragen worden dan het inzicht en leren op de proef gesteld.

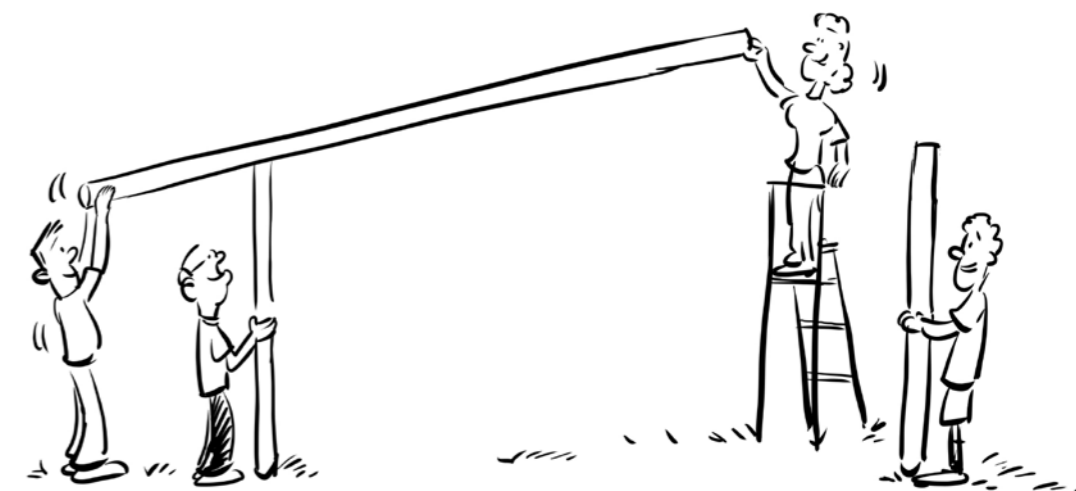
ZOMAAR EEN VERHAAL

Zomaar een verhaal uit de annalen van een van onze verenigingen.

Het is eind augustus 1943 als in de Noordoostpolder voor het eerst over sporten in verenigingsverband gesproken wordt. Blijkbaar werd er voor die tijd wel gesport, maar niet in verenigingsverband. De eerste club heet 'Athletiek- en voetbalvereniging Schokland'. Zij spelen een voetbalwedstrijd tegen het kantoorpersoneel van de Noordoostpolder. Deze wedstrijd eindigt in 4-1 in het voordeel van Schokland. De sport bloeit op, met name het voetbal. Er worden kamp- en dorpselftallen gevormd, verdeeld over drie gevormde rayons. Op 22 mei 1944 wordt Sport Club Emmeloord (SCE) opgericht. De oprichtingsvergadering vindt plaats in het kantoor van de toenmalige Rijksdienst. Ko Avis, een van de oprichters, stelt voor om niet alleen maar ambtenaren toe te laten als lid, maar ook inwoners van Emmeloord. Het elftal bestond op dat moment uit ambtenaren van de Rijksdienst, aangevuld met kampbewoners. Hieronder waren veel mensen die in de Noordoostpolder ondergedoken zaten. "Mijn vader zat in de elftalcommissie en vaak stond er een onvolledig elftal. De elftalcommissie ging dus

voorafgaand aan iedere wedstrijd met de 'bellewagen' door het dorp om elke kerel die wel eens tegen een bal had geschopt in de wagen te trekken om mee te voetballen. Naast voetballer en lid van de elftalcommissie was mijn vader penningmeester, werd bij ons thuis het clubblad in elkaar gezet en zorgden we dat de ballen, die regelmatig lek waren, weer werden gemaakt", aldus Guus (de dochter van Ko Avis). Bij SCE stond overigens niet alleen voetbal op het programma maar ook korfbal, gymnastiek, atletiek en zwemmen. Contributie moesten de leden ook betalen. Die bestond uit twee kwartjes per maand. Tegelijkertijd werden niet alleen in Emmeloord, maar ook op andere plaatsen sportvelden aangelegd. Dit ging niet alleen met hulp van de kampbewoners, maar ook de directie van de Rijksdienst bevorderde de aanleg. Zo stelde landdrost Smeding de benodigde materialen ter beschikking. Met harken en scheppen werd de grond gelijkgemaakt. Palen dienden als doel en de netten werden handgeknoopt door de schoonvader van een bestuurslid die visser was in Blokzijl.¹

¹ | <http://www.nopinoorlogstijd.nl/themas/sport-in-de-nop-tijdens-de-oorlog/> en http://scemmeloord.webshopcart.com/pub/media/wysiwyg/pdf/jubileumboek_60jaar.pdf

WAT IS EEN VERENIGING?

Een vereniging, zoals hiernaast omschreven, is een initiatief van mensen die zich hebben verenigd om samen iets (een doel) voor elkaar te krijgen. Geformaliseerd is het een organisatie met een door de leden gekozen bestuur aan het hoofd en met een algemene ledenvergadering als beleidsbepalend en controlerend orgaan. Om je te verenigen kun je je als rechtspersoon inschrijven bij de Kamer van Koophandel. Dat hoeft echter niet. Zo verenig je je voor de organisatie van een vakantie met een aantal vrienden. Daarvoor is natuurlijk geen rechtspersoon nodig. Nederland kent heel veel verenigingen die wel als rechtspersoon zijn geregistreerd, zoals brancheorganisaties (BOVAG), belangenverenigingen (ANWB en Consumentenbond), beroeps- en

vakverenigingen (Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding en de Vereniging voor Sportgeneeskunde) en natuurlijk onze sportverenigingen en sportbonden. Deze laatste kenmerken zich door de betrokkenheid van personen die interesse hebben in dezelfde sport. Het verschil tussen sportverenigingen en sportbonden zijn de leden in menselijke vorm. Bij sportverenigingen zijn dit mensen, bij sportbonden zijn vaak de sportverenigingen als organisatie de leden. Sportbonden hebben dus niet of nauwelijks individuele leden, maar behartigen de belangen van de Nederlandse sportverenigingen. In dit boek hebben we het in woord en beeld voornamelijk over sportverenigingen.

UIT EEN GESPREK TUSSEN OPA EN KLEINZoon

Kleinzoön: 'Opa, waarom bent u nog steeds lid van de voetbalclub, u voetbalt helemaal niet meer?'

Opa: 'Tja jongen, ik heb er wel gevoetbald. Ik heb er heel wat jaartjes doorgebracht en mooie overwinningen gevierd. Het is echt mijn cluppie!'

Kleinzoön: 'Ja, maar u heeft er toch niets meer aan, dan kun je er toch net zo goed af gaan? U betaalt ook nog steeds contributie.'

Opa: 'Dat betaal ik graag want daarmee draag ik bij aan mijn cluppie en blijf ik er ook bij horen. Voor mij is dat heel belangrijk, één keer een clubman, altijd een clubman!'

Kleinzoön: 'Nou, als ik niet meer voetbal, dan ga ik er vanaf. Je hebt er dan toch niets meer aan en je moet ook nog contributie betalen waar je niets voor terugkrijgt.'

Het gesprek tussen opa en kleinzoön toont twee generaties die redeneren vanuit verschillende leefwerelden. Leefwerelden die beïnvloed zijn door de ontzuiling, de individualisering, de toenemende liberalisering, de mondigheid van burgers, de toename in beschikbare informatie en communicatie. Opa is opgegroeid in een tijd waarin verenigen onderdeel was van de cultuur. De kleinzoön groeit op in een tijd waarin kennis en informatie overal en altijd toegankelijk en beschikbaar zijn. Verenigen kan tijdelijk en virtueel. Je belangen laten behartigen is niet meer het alleenrecht van een organisatie. De samenleving is veranderd, is complexer geworden en gelijktijdig bereikbaar en transparanter dan ooit. Het gedrag en de motieven van mensen in die samenleving veranderen mee en daarmee ook de opvattingen over het verenigen of over een lidmaatschap. De mening van het kleinkind in het voorbeeld hiernaast staat centraal voor de manier waarop kinderen nu opgroeien: in een wereld waarin je vooral leert hoe je verantwoord consumeert, maar niet hoe je je verenigt. De opa daarentegen is opgegroeid in een tijd waarin lidmaatschap een kwestie was van het jaarlijks betalen van een vast bedrag. Er was nog wel een onderverdeling in een jeugdlidmaatschap, een

seniorenlidmaatschap en een 'niet-sportend' lidmaatschap, maar lid werd je voor 'het leven' en dat was all-inclusive. We zien nu dat veel verenigingen hun lidmaatschapsvormen aanpassen en er zijn zelfs organisaties die sporten aanbieden zonder lidmaatschap (<https://www.besporty.com>). Grofweg is het oude lidmaatschap vervangen door andere manieren om leden aan je te binden. Er wordt gevarieerd met lidmaatschapsvormen in:

1. Duur (1 jaar, half jaar, 3 maanden of 1 maand);
2. Gebruik (strippenkaart voor 10 keer of alleen trainingen, of ook andere sporten);
3. Prijs (eenheidsprijs, variabele prijs, van hoog tot gratis en buy-in diensten).

Uiteraard is het verstandig verschillende lidmaatschapsmodellen onder de loep te nemen en te kijken naar welke vorm(en) het beste passen bij jouw club. Maar we moeten niet vergeten dat als we op deze wijze over lidmaatschap nadenken, dat gebeurt met een bedrijfsmatige bril op. Het past misschien bij deze tijd, mensen willen sporten op de manier waarop het hen uitkomt, maar staat natuurlijk relatief ver af van de oorspronkelijke bedoeling: samen verenigen.